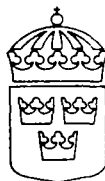


# Finansutskottets yttrande

1988/89:FiU1y

Inkomstskatten för år 1989, extra avdrag för  
folkpensionärer, uppbörd av B-skatt och  
kvarskatteavgift på fyllnadsinbetalningar, m.m.  
(prop. 1988/89:46)



1988/89  
FiU1y

## Till skatteutskottet

Skatteutskottet har den 8 november 1988 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89:46 om inkomstskatten för år 1989, extra avdrag för folkpensionärer, uppbörd av B-skatt och kvarskatteavgift på fyllnadsinbetalningar, m.m. jämte motionerna 1988/89:Sk19-Sk26.

## Frågor inom finansutskottets ansvarsområde

Finansutskottet tar i detta yttrande upp några av de samhällsekonomiska utgångspunkterna och effekterna av förslagen till inkomstskatter för år 1989, folkpensionärernas extra avdrag, uppbörd av B-skatt och kvarskatteavgift på fyllnadsinbetalningar. Utskottet gör också vissa beräkningar av de statsfinansiella effekterna av förslagen i propositionen och i motionerna.

## Samhällsekonomisk bakgrund

Den svenska ekonomin har utvecklats betydligt starkare än vad som kunde förutses i våras. I finansplanen beräknades den samlade produktionstillväxten i Sverige, BNP, öka med 1,7 % år 1988. I den reviderade finansplanen justerades prognosen upp till 2,2 % och enligt den bedömning som konjunkturinstitutet gjorde i sin oktoberrapport beräknas ökningen bli 2,8 %.

Orsaken till att tillväxten blivit betydligt starkare än väntat beror främst på utvecklingen av den internationella konjunkturen. BNP-tillväxten i OECD-området beräknas bli ca 4 % mellan 1987 och 1988. Uppsvinget i konjunkturen har lett till en kraftig expansion av världshandeln. Den ökar med ca 8 % och har förstärkts av efterfrågans inriktning på investeringsvaror. En viss utjämning tycks ha skett av obalanserna mellan de tre stora industriländerna framför allt räknat i reala termer och genom att underskottet i USA:s handels- och bytesbalans minskat oväntat snabbt under första halvåret i år. I Västtyskland tenderar dock överskottet snarast att öka återigen. Trots att efterfrågan vuxit kraftigt har löneökningstakten hittills endast accelererat måttligt även i de länder där kapacitetsutnyttjandet är högst som t.ex. i USA. Även ökningen av konsumentpriserna har varit måttlig. För år 1988 beräknas ökningstakten inom OECD-området bli ca 3 3/4 % och för år 1989 förutses enligt konjunkturinstitutet en uppgång på ca 4 1/4 %.

För Sveriges del har den reala utrikesbalansen trots den gynnsamma internationella konjunkturen fortsatt att försämrats första halvåret i år. Tillväxten i BNP har varit för svag i förhållande till ökningen av den inhemska efterfrågan. Trots en kraftig sysselsättningsökning, som bidragit till att pressa ned arbetslösheten ytterligare, har tillgången på produktionsresurser utgjort en påtaglig restriktion för tillväxten under år 1988. Det finns därför en påtaglig risk att efterfrågan dels i högre grad riktas mot utlandet och bidrar till att försämra bytesbalansen, dels driver upp priserna.

Den totala inhemska efterfrågan väntas öka med 3,5 % år 1988 att jämföra med en produktionstillväxt på 2,8 %. Det innebär att importen väntas öka med drygt 5,5 %. Produktivitetstillväxten antas bli fortsatt svag och sysselsättningsökningen räknat i antal arbetstimmar beräknas uppgå till 2 % under år 1988. För år 1989 torde ökningen till följd av utbudsbegränsningar enligt konjunkturinstitutets bedömning inte kunna bli mer än hälften så stor.

Under år 1988 förutses lönenivån stiga med 7,5 %. Den ligger dock betydligt över genomsnittet för våra största konkurrentländer. Samtidigt är som nämnts produktivitetstillväxten låg. Det innebär att lönekostnadsutvecklingen blir hög och därmed ett hot mot näringslivets konkurrensförmåga.

Det saknas i dagsläget underlag för prognoser över löneutvecklingen år 1989. I konjunkturinstitutets höstrapport och i proposition 1988/89:47 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m. görs en schablonmässig framskrivning av löneökningarna med 7 %. Konsumentpriserna beräknas under denna förutsättning stiga med knappt 6 %. I propositionen understryks dock att denna utveckling, om den realiserar, inte är förenlig med den ekonomiska politikens långsiktiga mål. Politiken måste därför ges en sådan inriktning att inflationstendenser i all möjlig utsträckning hålls tillbaka.

Den privata konsumtionen beräknas i år och nästa år öka väsentligt långsammare än under de närmast föregående åren. De senaste årens nedgång av sparkvoten skulle därmed avstanna, men hushållssparandet blir alltså negativt.

Den mest angelägna uppgiften för den ekonomiska politiken för närvarande är att begränsa inflationen. Pris- och löneökningarna är högre i Sverige än i våra konkurrentländer. Sparandet är för lågt och det finns tendenser till överhettning på arbetsmarknaden. Det framstår därför som särskilt angeläget att åtgärder vidtas som kan bidra till att öka arbetskraftsutbudet, ta bort flaskhalsar i ekonomin, förbättra rörligheten samt att dämpa kostnadsutvecklingen. Genom att förändra skattesystemet kan sparande och arbetsutbud stimuleras och rörligheten på arbetsmarknaden ökas.

Utskottet kommer att i ett särskilt betänkande 1988/89:FiU10 behandla de åtgärder som bör vidtas samtidigt med dem på skatteområdet för att stimulera utbudssidan i ekonomin.

## Inkomstskatten för år 1989

I propositionen föreslås en *justering av inkomstskatteskalan* som innebär att skatteuttaget sänks med 3 procentenheter i alla inkomstintervall, utom det första där den statliga skatten utgår med 5 %. Det första intervalllets övre gräns föreslås däremot bli höjt från 70 000 kr. till 75 000 kr. Det innebär att i

det utvidgade skiktet sänks skatteuttaget från 20 % till 5 %. Sänkningarna av skattesatserna ger en skattesänkning i inkomstskikten över 100 000 kr. på mellan 3,4 % och 4,6 %. Med hjälp av tabell 2 i propositionen kan beräknas att vid antaganden om genomsnittliga underskottsavdrag, en löneökning på 7 % och en genomsnittlig prisökning på 6 % – vilket motsvarar antagandena i proposition 1988/89:46 – får inkomsttagarna i intervallet 70 000–300 000 kr. en real inkomstökning efter skatt på upp till 1,5 % till följd av skattesänkningen. Av tabellen framgår också som ett beräkningsalternativ att om löne- och prisökningen skulle bli lägre, t.ex. 4 resp. 3 %, så får dels flera inkomsttagare del av realinkomstökningen, dvs. även de med inkomster under 70 000 kr., dels blir det reala utfallet för samtliga större – över 2 % i intervallet 130 000–150 000 kr.

Det statliga inkomstbortfallet i budgeten beräknar utskottet till 3,1 miljarder kronor för breddningen av det första inkomstintervallet och till 6,6 miljarder kronor för övriga justeringar i inkomstskatteskalen.

I motion Sk19 (m) anförs dels att inkomstskatteskalen bör inflationsjusteras, vilket innebär att basenheten räknas upp med 6 %, dels att vissa justeringar bör göras i hela inkomstskatteskalen som innebär större sänkningar av skattesatsen än vad regeringen föreslår främst i de högsta inkomstskikten. Tekniskt sett görs sänkningarna i skalen för det s.k. tilläggsbeloppet. Därigenom påverkas inte värdet av underskottsavdragen. Motionärernas förslag innebär att skatten sänks även i det första inkomstintervallet. En inkomsttagare med 70 000 kr. i beskattningsbar inkomst får en sänkning med 350 kr. medan en med 300 000 kr. får ca 12 800 kr. i lägre skatt.

I motion Sk19 (m) sägs vidare att studier som gjorts visar att en sänkning av marginaleffekterna i skatte- och bidragssystemet kan beräknas ha en mycket positiv effekt på utbudet av arbetskraft och därmed den ekonomiska tillväxten. Den högre ekonomiska tillväxten leder till större statsinkomster. Resultatet av de studier som gjorts visar att en sänkning av den storleksordning som motionärerna förordar för år 1989 t.o.m. kan komma att ge överskott för statskassan. Det kan emellertid ta tid innan dessa effekter slår igenom fullt ut. Därför kan sänkningarna av marginalskatter mötas med vissa besparingar. Motionärerna avser att återkomma med förslag till sådana åtgärder i januari vid behandlingen av budgetpropositionen.

I motion Sk23 (fp) föreslås dels att inkomstskatteskalen inflationsjusteras, dels att skattesatsen i intervallen över 7 basenheter sänks med 4 procentenheter. Skattesänkningen i kronor räknat blir därmed för inkomsttagare med 100 000 kr., 200 000 kr. resp. 300 000 kr. i årsinkomst ca 1 100 kr., 6 300 kr. resp. 11 600 kr. Motionärerna hänvisar till motiveringen i den med anledning av proposition 1988/89:47 väckta motionen Fi11 (fp). I denna sägs att effekterna på den inhemska efterfrågan av dessa och andra förslag som motionärerna för fram sammantaget innebär en viss dämpning. Den påspädning av efterfrågan som sänkningen av inkomstskatten innebär uppvägs nämligen, enligt motionärerna, av den redan beslutade höjningen av oljeskatten och av de av motionärerna föreslagna sparfrämjande åtgärderna samt av motionärernas förslag om reducerade bostadssubventioner. Motionärerna för också fram ett förslag om ett förvärvsavdrag för pensionärer som

förutses få omedelbara effekter på arbetsutbudet.

I motion Sk26 (c) accepteras regeringens förslag till justering av inkomstskatten men, säger motionärerna, en isolerad sänkning av marginalskatterna, så som föreslås i propositionen, innebär att höginkomsttagarna får de största skattesänkningarna medan låginkomsttagare, deltidsarbetande och många småföretagare inte får någon sänkning alls. Detta skapar inflationsdrivande spänningar i ekonomin. Lönerörelsen försvåras såväl av inflationshotet som av den bristande rättvisan. Det är därför enligt motionärerna nödvändigt att även låginkomsttagarna får bättre villkor. Motionärerna föreslår därför att en särskild skattereduktion om 1 000 kr. lika för alla skattebetalare införs. Kostnaden härför bör enligt motionärerna finansieras genom höjd oljeskatt, höjd kolskatt, genom införandet av en uranskatt samt genom lika beskattning av värme och el vid kondenskraftproduktion.

Genom åtgärderna åstadkoms enligt motionärerna en viss finanspolitisk åtstramning i förhållande till regeringens förslag. Behovet att finansiera marginalskattesänkningen måste slutligt bedömas när man kan se vilka konkreta effekter som uppstår av bl.a. skatteomläggningen. Om t.ex. löner och priser fortsätter att stiga snabbare än i omvärlden kan en ytterligare finansiering av skattereformen bli nödvändig, sägs det i motion Sk26 (c).

I motion Sk20 (vpk) accepteras propositionens förslag till breddning av det första intervallet i inkomstskatteskalan till 75 000 kr. Övriga justeringar av inkomstskatteskalan avvisas av fördelningspolitiska skäl. Motionärerna delar inte uppfattningen att sänkta marginalskatter skulle verka återhållande på löneökningarna. Det är inte troligt att höginkomsttagarna accepterar låga löneökningar. Därmed kan omfattande marginalskattesänkningar leda till kompensatoriska löneökningskrav och därmed motverkar åtgärden sina syften. Motionärerna föreslår i stället att en skattereduktion införs som är 500 kr. upp till 65 000 kr., ökar till 2 000 kr. mellan 65 000 kr. och 85 000 kr. i inkomst och utgår med 2 000 kr. till 180 000 kr. och trappas av däröver så att den är helt reducerad vid 300 000 kr.

I motion Sk24 (mp) avstyrks den föreslagna marginalskattesänkningen. Breddningen av det första skatteintervallet accepteras och därutöver krävs att grundavdraget skall höjas väsentligt.

Utskottet redovisar i följande tabell de totala kostnaderna för propositionens och motionernas förslag.

**Tabell 1. Beräknade kostnader för förslag i proposition 1988/89:46 samt i motioner**  
Miljarder kronor

1988/89:FiU1y

Åtgärd	Propo- sition	Motionerna				
		(m)	(fp)	(c)	(vpk)	(mp)
Breddning av inkomstskikt	3,1	-	-	3,1	3,1	3,1
Justering av skatteskala	6,6	11,7	9,6	6,6	-	-
Indexreglering av skatteskala	-	4,7	4,8	-	-	-
Skattereduktion och slopande av grundbelopp	-	-	-	6,3	8,5	-
Grundavdrag	-	-	-	-	-	-
Extra avdrag för pensionärer <sup>1</sup>	0,2	0,6	0,6	0,2	0,6	0,2
Av motionärerna föreslagen finansiering (motionärer- nas beräkning)						
- Höjd oljeskatt	-	-	-	- 3,6	-	-
- Höjd kolskatt	-	-	-	- 0,8	-	-
- Uransskatt	-	-	-	- 2,0	-	-
- Lika beskattning av värme och el vid kondenskraft- produktion	-	-	-	- 1,0	-	-
<b>SUMMA</b>	<b>9,9</b>	<b>17,0</b>	<b>15,0</b>	<b>8,8</b>	<b>12,2</b>	<b>3,3</b>

<sup>1</sup> Kostnaden härför drabbar i första hand kommunerna. Den kostnad som anges i tabellen avser såväl statens som kommunernas kostnader.

I propositionen föreslås inte någon finansiering av inkomstskattesänkningen. Utskottet konstaterar att det inte heller i någon av de väckta motionerna framförs något krav på finansiering av de av regeringen framlagda förslagen till justering av inkomstskatterna i de fall förslagen accepteras av motionärerna. Inte heller har någon finansiering föreslagits för de alternativ till marginalskattesänkningar som läggs fram i andra motioner. I motion Sk19 (m) hänvisas till den bedömning man kommer att göra när budgetpropositionen läggs fram. I motion Fi11 (fp) hänvisas vad gäller finansiering bl.a. till den höjning av oljeskatten som riksdagen beslutade om i våras. Vidare hänvisas till förslag om sparstimulerande åtgärder vars konkreta innehåll riksdagen torde få ta ställning till längre fram. Det är således inte några förslag som kan förväntas innebära någon ytterligare dämpning av efterfrågan för år 1989. I motion Sk26 (c) har dock, som nämnts, finansieringsvägar angetts för det förslag om en särskild skattereduktion som framläggs. Enligt motionärerna innebär finansieringen också en viss finanspolitisk åtstramning.

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i såväl propositionen som i flera av motionerna att det centrala problemet för den svenska ekonomin för närvarande är att pris- och löneökningarna är högre i Sverige än i omvärlden. En justering av inkomstskatteskalen innebärande marginalskattesänkningar skulle kunna underlätta för parterna på arbetsmarknaden att träffa överenskommelser om löneökningar på en relativt låg nivå, som likväl ger en realökning av inkomsterna efter skatt och hänsyn tagen till inflationen.

Om marginalskattesänkningen skulle finansieras genom höjningar av andra skatter, skulle det påverka prisnivån och därmed driva på kostnadsutvecklingen ytterligare samtidigt som det reala utbytet för löntagarna av inkomstskattesänkningen skulle falla bort. Utskottet anser därför med stöd

av vad som anförs i propositionen och i flera motioner att skatteutskottet i dagsläget bör avstå från att ange finansieringsvägar för de föreslagna marginalskattesänkningarna.

Det finns dock som utskottet ser det en mycket stor risk för att den inhemska efterfrågan skall komma att utvecklas alltför kraftigt under år 1989 med överhettningstendenser som följd, vilket i sin tur kan driva upp kostnaderna ytterligare. Utskottet anser därför att finanspolitiken i 1989/90 års statsbudget måste ges en stram inriktning.

Behovet av ytterligare åtstramningsåtgärder får bedömas sedan effekterna av avtalsförhandlingarna kan överblickas. Skulle lönerna även nästa år stiga snabbt trots marginalskattesänkningen kommer köpkraften att växa alltför kraftigt, vilket allvarligt skulle skada den samhällsekonomiska balansen. I ett sådant läge måste en verkningsfull åtstramning av den ekonomiska politiken vidtas.

Vad gäller marginalskattesänkningens storlek finns det som utskottet ser det inte anledning att förorda en större marginalskattesänkning än den som föreslås i propositionen. En sådan skulle dels öka inkomstbortfallet för staten och driva upp efterfrågan, dels riskera att de fördelningspolitiska effekterna blev sådana att risk för kompensationskrav från andra grupper, som inte berörs i lika hög grad av marginalskattejusteringarna, växte sig starka och drev upp lönekostnadsökningarna. Utskottet finner mot denna bakgrund propositionens förslag väl avvägt mellan de förslag som innebär större marginalskattesänkningar och de som innebär ett generellt avdrag eller en skattereduktion. Denna senare typ av åtgärder ger svagare incitament till ökade arbetsinsatser och ökat sparande.

Utskottet tillstyrker således från sina utgångspunkter propositionens förslag och avstyrker de motioner som yrkar avslag på denna (Sk21 (vpk) yrkande 1) eller yrkar på en alternativ utformning av skatterna för 1989 (Sk19 (m) yrkande 2, Sk21 (vpk) yrkande 3, Sk23 (fp) yrkande 1, Sk24 (mp) yrkandena 1 och 3 samt Sk26 (c) yrkandena 1 och 2). Yrkande 2 i motion Sk21 (vpk) torde vara tillgodosett med utskottets ställningstagande.

I motion Sk23 (fp) yrkas att det *automatiska inflationssskyddet* av skatteskalen återinförs.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att skatteskalen måste anpassas till inflationsutvecklingen. Detta kan ske antingen genom att basenheten räknas upp med den beräknade inflationsutvecklingen eller genom att skatteskalen justeras på annat sätt. Utskottet anser att den utvidgning av första skattesiktet i skalan som föreslås i propositionen kan accepteras som en inflationsanpassning för år 1989.

Frågor om den framtida inkomstbeskattningen utreds för närvarande i en parlamentarisk kommitté (RINK, Fi 1987:07). Finansutskottet anser mot denna bakgrund att yrkande 2 i motion Sk23 (fp) bör avstyrkas av skatteutskottet.

Även de frågor om *skattepolitikens allmänna inriktning* på längre sikt som tas upp i motionerna Sk19 (m) och Sk26 (c) är föremål för överväganden i de arbetande skatteutredningarna. Förutom den nämnda utredningen arbetar en kommitté med företagsbeskattningen (Fi 1985:06) och en med den

indirekta beskattningens omfattning och utformning (Fi 1987:06). Utskottet ser därför inte skäl för riksdagen att nu vidta några åtgärder med anledning av vad som anförs i motion Sk19 (m) yrkande 1 eller i motion Sk26 (c) yrkande 3.

1988/89:FiU1y

### Extra avdrag för folkpensionärer, m.m.

I propositionen föreslås att det extra avdraget för pensionärer skall trappas av med en enhetlig procentsats som är så avpassad att avdraget för ensamstående faller bort helt om den taxerade inkomsten överstiger 85 000 kr. i stället för som nu i tre olika skikt, där avdraget är helt borta vid en taxerad inkomst överstigande 85 400 kr. år 1988. För gift pensionär sker avtrappningen med samma procentsats som för ensamstående.

I propositionen föreslås även att om förmögenhet överstiger 100 000 kr. skall det extra avdraget för folkpensionärer avtrappas med 10 % av överskjutande förmögensvärde i stället för att som nu börja reduceras resp. helt falla bort vid förmögenheter överstigande 90 000 kr. resp. 150 000 kr.

Vidare föreslås att inkomstprövningen av det kommunala bostadstillägget (KBT) till ålderspensionärer med låg pension förändras så, att det inte reduceras för pensionärer som vid sidan av sin pension har arbetsinkomster.

I motionerna Sk19 (m) och Sk23 (fp) avslås förslagen till ändrade avtrappningsregler för de extra avdragen med hänvisning till att avdragen i vissa inkomstintervall blir mindre i förhållande till nuvarande regler. Förslagen innebär inte heller någon hållbar lösning på frågan om pensionärernas marginaleffekter. Vidare anser motionärerna att förmögensinnehav inte bör påverka storleken av det extra avdraget. Vid fastställande av KBT bör bortses från inkomster av förvärvsarbete och inkomster av rörelse.

I motion Sk26 (c) accepteras förslagen om de extra avdragen under förutsättning att en skattereduktion om 1 000 kr. införs. Förmögensinnehav bör enligt motionärerna inte påverka det extra avdragets storlek. KBT bör fastställas utan hänsynstagande till förvärvsinkomster, inkomster av jordbruk och rörelse.

Även i motion Sk20 (vpk) yrkas avslag på reglerna för extra avdrag med hänvisning till att de i vissa intervall leder till skattehöjningar. Vidare bör förmögenhet i form av egna hem eller fritidshus inte få påverka extra avdragets storlek eller storleken på KBT.

I motion Sk24 (mp) accepteras förslagen vad gäller folkpensionärernas extra avdrag. Dessutom anförs att folkpensionen bör höjas.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande.

En utgångspunkt för pensionärernas *extra avdrag* är att en ålderspensionär med minimiförmånerna folkpension och pensionstillskott skall få ett så stort extra avdrag att förmånerna blir helt befriade från skatt. En annan utgångspunkt har varit att ålderspensionärer, som har inkomster som väsentligt överstiger minimiförmånerna, inte skall beskattas väsentligt lindrigare än andra förvärvsarbete i yrkesverksam ålder med samma inkomster. Dessa två utgångspunkter gör med nödvändighet att avtrappningen ger betydande marginaleffekter. Det har dessutom av bl.a. tekniska skäl

ansetts önskvärt med en enhetlig avtrappningsprocent. Skulle avtrappningen utsträckas till högre inkomstskikt tillkommer inkomstskatteskalans växande margineffekter. Det ter sig därför som lämpligt att avtrappningen inte utsträcks längre än till den övre gränsen i det lägsta inkomstskatteintervallet där den statliga skatten är endast 5 %. I skiktet närmast däröver stiger den till 20 % (enligt 1988 års skatteskala) eller till 17 % (enligt förslag i propositionen för 1989). Genom att den övre gränsen i det första intervallet nu enligt propositionen föreslås höjd till 7,5 basenheter, dvs. 75 000 kr., kan avtrappningen utsträckas till en taxerad inkomst på 85 000 kr. vid ett grundavdrag på 10 000 kr. Avtrappningsprocenten skulle därmed vid ett basbelopp på 27 900 kr. för år 1989 bli 67 %.

Det leder dess värre till att avdraget blir lägre i vissa intervall jämfört med nuvarande regler beroende på att man hittills har haft tre olika avtrappnings-satser. Eftersom jämkningen av det extra avdraget på grund av förmögenhetsinnehav enligt propositionen skall justeras samtidigt och avtrappningen av de kommunala bostadstilläggen (KBT) avskaffas för arbetsinkomster samt basbeloppet räknas upp, torde inte någon pensionär få det sämre år 1989 än år 1988. De sammantagna effekterna av förslagen innebär flera fördelar. De mycket höga margineffekterna på förmögenhetsavkastningen justeras så att de inte längre kommer att kunna uppgå till 100 % i något inkomst- eller förmögenhetsskikt vid en förmögenhetsavkastning av minst 9 %. Vidare kommer den pensionär som kan och så önskar att kunna öka sina arbetsinkomster utan att det kommunala bostadstillägget minskar. Det innebär en sänkning av margineffekten med 33 %. Utskottet anser att det är värdefullt att pensionärer som gör en viktig samhällsinsats kan få en rimlig nettoersättning.

Mot bakgrund av förslagets samlade effekter tillstyrker utskottet propositionens förslag till avtrappning av de extra avdragen. Utskottet avstyrker således från sin utgångspunkt motionerna Sk19 (m) yrkande 3, Sk23 (fp) yrkande 3 samt Sk20 (vpk) yrkande 4.

Att såsom föreslås i motionerna Sk19 (m), Sk23 (fp) och Sk26 (c) helt bortse från *förmögenhetsinnehav vid fastställande av det extra avdraget* torde vid stora förmögenhetsinnehav te sig orättfärdigt. Utskottet anser därför att skatteutskottet bör avstyrka motionerna Sk19 (m) yrkande 4, Sk23 (fp) yrkande 4 samt Sk26 (c) yrkande 7.

Förslaget att undanta förmögenhet som härrör från egna hem eller fritidshus vid beräkning av det extra avdraget har enligt utskottet vissa fördelningspolitiska fördelar. Utskottet saknar emellertid underlag för att bedöma de samlade effekterna av detta förslag och överlåter därför till skatteutskottet att ta ställning i denna fråga.

Utskottet har också svårt att se att arbetsutbudet skulle öka nämnvärt om *de kommunala bostadstilläggen* (KBT) inte heller skulle påverkas av inkomster av jordbruk och rörelse. I vart fall torde sambandet mellan arbetsinsats och ekonomiskt utfall vara svagare i dessa förvärvskällor än vid rena arbetsinkomster. Finansutskottet anser sig därför från sina utgångspunkter inte ha tillräckligt underlag för att tillstyrka motionerna Sk19 (m) yrkande 7 och Sk26 (c) yrkande 6.

I motionerna Sk24 (mp) och Sk26 (c) tas frågan om *folkpensionens storlek*



upp. Det är en stor och betydelsefull fråga. Den bör prövas samlat med övriga frågor av budgetpolitisk vikt i anslutning till budgetprövningen av förslaget till statsbudget för nästa budgetår. Motionsyrkandena Sk26 (c) yrkande 4 och Sk24 (mp) yrkande 2 om att nu pröva dessa frågor bör därför avstyrkas av skatteutskottet.

### Uttaget av preliminär B-skatt

I propositionen föreslås att uttaget av preliminär B-skatt som regel fortfarande skall motsvara 120 % av den slutliga skatten året före inkomståret. Om den slutliga skatten understiger den preliminära B-skatt som för samma inkomstår har debiterats enligt bestämmelserna i 13 § uppbördslagen (UBL), skall preliminär B-skatt tas ut med belopp som svarar mot 110 % av den slutliga skatten. Preliminär B-skatt får dock inte fastställas till lägre belopp än som svarar mot den preliminära B-skatt som senast fastställts för året före inkomståret.

I motion Sk19 (m) föreslås att om inte preliminär självdeklaration lämnas skall den preliminära B-skatten motsvara den slutliga skatten för föregående års inkomst.

I motion Sk23 (fp) föreslås att det generella uppräkningsstalet bestäms till 110 % i stället för 120 % som nu tillämpas.

Uppbörden av B-skatt framgår av följande tabell.

**Tabell 2. Uttag av preliminär B-skatt**

<i>Fysiska personer</i>				
Inkomstår	Preliminär B-skatt	Slutlig skatt	Underuttag	Uttagsandel (%)
1982	9 500	12 000	3 500	79,2
1983	11 926	14 726	2 800	81,0
1984	12 843	15 493	2 650	82,9
1985	14 442	17 683	3 241	81,7
1986P	14 967	18 443	3 476	81,2
1987P	16 100	20 311	4 211	79,3

<i>Juridiska personer</i>				
Verksamhetsår	Preliminär B-skatt	Slutlig skatt	Underuttag	Uttagsandel (%)
1983	8 240	12 782	4 542	64,5
1984	10 276	15 482	5 206	66,4
1985	10 165	17 791	7 626	57,1
1986P	12 841	26 667	13 826	48,2
1987P	16 100	29 277	13 177	55,0

P = RRV:s prognos.

Av tabellen framgår att uttaget av preliminär B-skatt för fysiska personer de senaste åren varierat mellan 79 och 83 % av den slutliga skatten. För juridiska personer har uttaget varit endast 48–66 %.

Utskottet anser att av såväl statsfinansiella skäl som rättviseskäl bör det preliminära uttaget av skatt så långt möjligt överensstämma med det slutliga uttaget av skatt. Utskottet ser därför inte skäl att ändra den generella regeln om 120 % uppräknings av den slutliga skatten året före inkomståret. Om den

slutliga skatten visar sig understiga den preliminära beräknad efter denna regel bör, som föreslås i propositionen, uppräknningen motsvara 110 % av den slutliga skatten. Det bör dock vara möjligt att i enskilda fall kunna göra avvikelser från huvudregeln om man därigenom kan åstadkomma en bättre överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt. Utskottet tillstyrker därmed från sina utgångspunkter propositionens förslag och avstyrker motionerna Sk19 (m) yrkande 9 och Sk23 (fp) yrkande 7.

### Avgift på fyllnadsinbetalningar

I propositionen föreslås att en kvarskatteavgift om 2 % skall tas ut på fyllnadsinbetalningar av preliminär skatt som görs under tiden den 19 januari – 30 april året efter inkomståret. Vid bestämmande av underlaget för beräkning av den nya avgiften skall ett belopp på 20 000 kr. räknas av. Den nuvarande avgiften på fyllnadsinbetalningar som görs mellan den 1 maj och den 30 juni året efter inkomståret, bl.a. om anstånd getts med självdeklarationen, höjs från 2 till 4 % på den del som överstiger 20 000 kr. På belopp som betalas efter den 30 april – eller i vissa fall den 30 juni – föreslås att kvarskatteavgift skall utgå med 10 % oavsett beloppets storlek.

Förslaget avstyrks i motionerna Sk19 (m), Sk23 (fp) och Sk25 av Stig Bertilsson (m). Som motiv anförs bl.a. att det är orimligt att ta ut avgift innan skyldighet föreligger att lämna deklaration.

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i propositionen att ekonomiska incitament bör införas för att åstadkomma en bättre överensstämmelse mellan preliminär och slutlig debitering av skatt, dvs. för att minska omfattningen av fyllnads- och kvarskatteinbetalningar. Det är rimligt att skatteinbetalningar som görs efter inkomstarets utgång beläggs med en avgift som motsvarar kreditkostnaden. Eftersom det kan vara svårt för den skattskyldige att redan i januari exakt beräkna sin slutliga skatt bör viss toleransgräns införas innan avgift utgår. Det fribelopp om 20 000 kr. som föreslås i propositionen ter sig därför som rimligt. Utskottet tillstyrker således att de föreslagna avgifterna införs på fyllnadsinbetalningar som överstiger 20 000 kr. Utskottet anser därför att skatteutskottet bör avstyrka motionerna Sk19 (m) yrkande 10, Sk23 (fp) yrkande 8, Sk24 (mp) yrkande 4 och Sk25 (m).

Stockholm den 22 november 1988

På finansutskottets vägnar

*Anna-Greta Leijon*

Närvarande: Anna-Greta Leijon (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Per Olof Håkansson (s), Runc Rydén (m), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Filip Fridolfsson (m), Hans Petersson (vpk), Carl Frick (mp), Marianne Carlström (s), Sonia Karlsson (s), Gunilla André (c), Inger René (m) och Margareta Jonback (fp).

## 1. Samhällsekonomisk bakgrund

Anne Wibble (fp), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Inger René (m) och Margareta Jonback (fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Samhällsekonomisk bakgrund som börjar med "Den svenska" och slutar med "arbetsmarknaden ökas" bort ha följande lydelse:

I finansplanen utgick regeringen i sitt huvudalternativ från att lönestegringen skulle stanna vid 4 % under 1988. I den reviderade finansplanen höjde regeringen prognosen till 6 %. Utskottet konstaterar nu att regeringen återigen tvingats ändra sig och revidera upp prognosen för 1988 till 7,5 %. Än en gång har det således visat sig att regeringen varit alltför optimistisk och felbedömt lönekostnadsutvecklingen, medan den prognos som gjordes i motionerna 1987/88:Fi223 (m) och Fi232 (fp) i januari visat sig bli i allt väsentligt korrekt.

Regeringen förutspår lönekostnadsökningar såväl 1989 som 1990 på 7 %. Med hänsyn till betydande flaskhalsproblem i ekonomin och i frånvaro av omläggning av den ekonomiska politiken, främst ny skattepolitik, kan löneökningarna under åtminstone 1989 komma att bli ännu större.

Trots det försämrade kostnadsläget har exporten utvecklats bättre än väntat. Den främsta förklaringen är den oväntade styrka som världsekonomin uppvisat under 1988. Trots den högre exportsiffran förlorar emellertid Sverige andelar på världsmarknaden. Därmed fortsätter den negativa trend för exporten som inleddes under andra halvåret 1984, efter det att de omedelbara devalveringseffekterna ebbat ut. För närvarande torde emellertid inte försämringen av kostnadsläget utgöra den viktigaste hämskon för exportutvecklingen. Snarare är det restriktioner på ekonomins utbudssida, bl.a. bristen på arbetskraft, som betyder mest, vilket ytterligare understryker behovet av tillräckligt kraftfulla marginalskattesänkningar för 1989.

Förutom en snabb ökning av den privata konsumtionen, beroende på ett för dåligt hushållssparande, ökar den inhemska efterfrågan också till följd av bl.a. en alltför snabb expansion i kommunsektorn. Enligt regeringens bedömning fortsätter den kommunala verksamheten att växa nästan dubbelt så snabbt som vad riksdagen fastställt som önskvärt.

En fortsatt hög inhemsk efterfrågan ligger bakom den stora importökningen under 1988. Regeringen räknar också med att importen ökar snabbare än exporten såväl 1989 som 1990. Därmed ökar underskottet i bytesbalansen successivt till 18 miljarder 1990. Att inte underskottet växer snabbare beror på förväntad gynnsam utveckling för de svenska exportpriserna i förhållande till importpriserna. De senaste årens lägre råoljepriser och prisvinster för svenskt näringsliv på exportmarknaden kan dock inte väntas bestå. Med tanke på att den reala handelsbalansen sedan flera år genomgår en fortlöpande försämring, är det inte osannolikt att bytesbalansen kommer att försvagas mera än vad regeringen anger, vid oförändrad ekonomisk politik.

Enligt regeringens bedömning stiger BNP med 2,8 % 1988, vilket är lågt i förhållande till tillväxttakten i OECD-området. Under 1989 och 1990 förutses en successiv dämpning av tillväxten ner mot drygt 1 %. Detta

belyser tillväxthindrens negativa inverkan på möjligheterna att uppnå en högre eller i vart fall en lika hög tillväxt som i andra viktiga industriländer. Den låga siffran visar också att svensk ekonomi står inför nya kostnadsproblem.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att den svenska ekonomins balansproblem fortsätter att förstärkas. Möjligheten ter sig mycket avlägsen att – i enlighet med den under hösten 1987 fastlagda ekonomiska politiken på medellång sikt – fram till början av 1990-talet arbeta upp överskott i bytesbalansen, som skulle kunna användas för amorteringar av utlandsskulden. Med nuvarande inriktning av den ekonomiska politiken är risken i stället påtaglig att bytesbalansunderskottet accelererar, tillväxten stagnerar och arbetslösheten ökar i början av 1990-talet.

För att vända utvecklingen och undvika den försvagning som ekonomin annars går mot förordar utskottet en politik som innebär en fast växelkurs, fullständigt slopande av valutaregleringen, begränsning av de offentliga utgifternas ökningstakt, sänkning av skattetrycket genom en långtgående marginalskattereform, avreglering av både den offentliga sektorn och det privata näringslivet, utförsäljning av statliga företag och åtgärder som leder till ett ökat hushållsparande.

## 2. Samhällsekonomisk bakgrund

Gunnar Björk och Gunilla André (båda c) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Samhällsekonomisk bakgrund som börjar med "Den mest" och slutar med "arbetsmarknaden ökas" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den ekonomiska politiken måste inriktas på att främja resurshushållning och förbättra miljön. Miljöhänsyn måste byggas in i det ekonomiska systemet. Det är också nödvändigt att få ned löne- och kostnadsökningstakten. Inkomstskatterna bör sänkas för alla skattebetalare så att incitament skapas för låga löneökningar. Det totala skattetrycket måste sänkas. För att begränsa den inhemska efterfrågan bör kraftiga sparstimulanser införas för hushållen i form av personliga investeringskonton. Genom en stramare finanspolitik skapas möjligheter för att sänka räntan. Produktivitetens utvecklingen måste förbättras för att vi skall få en långsiktig ekonomisk tillväxt i Sverige. Flaskhalsarna i produktionen måste elimineras, men de rörlighetsstimulerande åtgärderna måste ha en regionalpolitisk profil. De kvarvarande delarna av valutaregleringen bör avvecklas efter hand för att åstadkomma en lägre ränta och därmed stimulera investeringarna.

## 3. Samhällsekonomisk bakgrund

Hans Petersson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Samhällsekonomisk bakgrund som börjar med "Under år 1988" och slutar med "i ekonomin" bort ha följande lydelse:

Skattepolitiken för närmast påföljande år bör enligt utskottets mening presenteras i samband med att budgetpropositionen läggs i januari. I januari

1988 sänkades sådana förslag från regeringen. Man avstod medvetet från att lägga fram förslag om skatteskalorna för 1989, därför att man på så sätt kunde föra en "friare" debatt under valrörelsen.

Alla partier utom regeringspartiet lade fram skatteförslag. Från vänsterpartiet kommunisterna lades ett förslag med låginkomstprofil som också finansierades i den beräkning av den ekonomiska utvecklingen som gjordes i motionen.

Man kan nu se hur en stor del av de borgerliga partiernas skatteförslag – som hårt kritiserats av regeringen – nu genomförs av socialdemokraterna. De skatteskalor som föreslås ger mest i skattelättnad åt dem som har de högsta inkomsterna. Som skäl för denna politik anges att man vill lägga en grund för ett löneavtal på låg nivå eftersom prisutvecklingen är oroande. Socialdemokraterna hävdar att denna pris- och löneutveckling är det centrala problemet inom den svenska ekonomin. Utskottet anser att frågor som miljöförstörelsen, utslitning och utslagning av de arbetande, transnationaliseringen av ekonomin, den offentliga sektorns utarmning och de regionala problemen är av större vikt för den framtida ekonomiska utvecklingen. I detta sammanhang finns det alla skäl att närmare studera sambandet lön–pris–profit på ett mera djupgående sätt än vad som sker i såväl de borgerligas som regeringens ekonomiska politik.

Dessutom är, enligt utskottets uppfattning, prisökningarna i första hand en följd av en total avsaknad av regionalpolitik och av företagets vinstjakt/prissättning. Denna högprispolitik har givit rekordvinster inom industrin. Överskott av kapital satsas i spekulation och i lånekarusellen. Den vanlige inkomsttagaren pressas genom att priserna för mat och bostad ökar mest. Många hushåll med svag ekonomi har lockats att lånefinansiera viss konsumtion. För dessa är framtiden redan in-tecknad genom amorteringar och räntebetalningar. Tvärt emot regeringens ekonomisk-politiska strategi skulle stora skattesänkningar för de högst avlönade innebära att låg- och medelinkomsttagare tvingades försöka kompensera sig via bättre löneavtal, särskilt som de stora bolagsvinsterna lämnas helt orörda. Utskottet anser därför det nödvändigt att skattepolitiken ses ur ett fördelningspolitiskt perspektiv. Skatterna på arbetsinkomster bör minska och ersättas med beskattning i produktionsledet.

#### 4. Samhällseconomisk bakgrund

Carl Frick (mp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Samhällseconomisk bakgrund som börjar med "Den privata" och slutar med "alltjämt negativt" bort ha följande lydelse:

Det är också angeläget att hushållssparandet ökar och att sparvillkoren görs förmånligare. Ett ökat sparande bidrar till att konsumtionen och resursförbrukningen minskar.

#### 5. Inkomstskatten för år 1989

Rune Rydén, Filip Fridolfsson och Inger René (alla m) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar

med "Det finns" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Det är som utskottet ser det inte ändamålsenligt att genom särskilda skattechöjningar strama åt ekonomin. Bakom dagens överhettningsproblem ligger inte främst en för stor konsumtionsökning utan en för liten produktionstillväxt, vilket i sin tur sammanhänger med restriktioner på ekonomins utbudssida, framför allt det hårda skattetrycket.

Däremot anser utskottet att finanspolitiken i 1989/90 års statsbudget måste ges en stram inriktning genom att de offentliga utgifternas ökningstakt hålls tillbaka så att de växer långsammare än ekonomins långsiktiga tillväxttakt.

Vad gäller marginalskautesänkningen storlek förordar utskottet en större sänkning än den som föreslås i propositionen. En sådan skulle dels i större utsträckning underlätta den kommande avtalsrörelsen, dels minska flaskhalsproblemen på arbetsmarknaden och därigenom bl.a. dämpa löneglidningen, dels medge en högre tillväxttakt i ekonomin. Utskottet förordar mot denna bakgrund att det förslag som framförs i motion Sk19 (m) genomförs.

Utskottet tillstyrker således från sina utgångspunkter förslagen i motion Sk19 (m) och avstyrker propositionens förslag och de motioner som yrkar på en alternativ utformning av skatterna för 1989 [Sk21 (vpk) yrkande 3, Sk23 (fp) yrkande 1, Sk24 (mp) yrkandena 1 och 3 samt Sk26 (c) yrkandena 1 och 2].

## 6. Inkomstskatten för år 1989

Anne Wibble och Margareta Jönback (båda fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "I propositionen föreslås inte" och slutar med "utskottets ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att någon finansiering av förslaget till sänkt inkomstskatt inte föreslås i propositionen. I själva verket finns inte ens någon beräkning i propositionen av hur stort bortfallet av statsinkomster blir. Utskottet finner detta anmärkningsvärt, särskilt mot bakgrund av den kritik regeringen så sent som i våras riktat mot förslag från oppositionen som påståtts vara ofinansierade.

Utskottet har därför gjort egna beräkningar över effekterna på statsbudgeten av förslagen i propositionen resp. de olika motionerna. Dessa redovisas ovan i tabell 1.

Utskottet kan inte bedöma huruvida de i tabellen beräknade bortfallen av statsinkomster kommer att skapa underskott i budgeten eller inte, eftersom regeringen inte har redovisat några uppgifter för vare sig förväntade statsinkomster eller statsutgifter. Utskottet konstaterar emellertid att den budgetprognos (nr 1) som riksrevisionsverket avgivit redovisar ett överskott för budgetåret 1988/89 på drygt 5 miljarder kronor, vilket kan väntas bli ännu större i senare prognoser.

Utskottet ser inget egenvärde i stora budgetöverskott. Politiken bör i stället inriktas på att den nödvändiga ökningen av det totala sparandet i samhället sker i den privata sektorn, dvs. företagen och hushållen. Utskottet konstaterar att den förda ekonomiska politiken inneburit en kraftig överfö-

ring av sparandet från den privata sektorn till den offentliga sektorn, vilket utskottet inte anser önskvärt.

Sammanfattningsvis anser utskottet att statsbudgetens utveckling såvitt nu kan bedömas inte föranleder några krav på finansiering av de framlagda förslagen. Utskottet återkommer till denna fråga med en mer fullständig analys när regeringens budgetförslag presenterats.

Utskottet vill emellertid betona att det framför allt är den samhällsekonomiska utvecklingen som är kritisk. En stramare finanspolitik borde ha satts in tidigt i år. T.ex. skulle de förslag som lagts fram i motion Fi232 (fp) från januari resp. motion Fi28 (fp) från april ha medfört att dagens överhettningsproblem skulle varit betydligt mindre. Nuläget kännetecknas av att den inhemska efterfrågan är betydligt större än produktionen, vilket visar sig i stigande priser och stigande underskott i affärerna med utlandet.

Utskottet finner det anmärkningsvärt att regeringens proposition inte alls tar upp och diskuterar problemet med den samhällsekonomiska balansen. I motion Sk23 (fp) hänvisas till partimotion Fi11 (fp), och utskottet instämmer i den analys som där görs.

En marginalsattesänkning med 4 procentenheter för alla heltidsarbetande i kombination med återinfört inflationsskydd innebär oförändrade eller sänkta marginalsatser för alla inkomsttagare. Regeringens proposition däremot leder till höjda marginalsatser för väsentliga grupper, totalt ungefär 300 000 personer, på grund av avsaknaden av inflationsskydd. Enligt utskottets mening innebär därför förslagen i motion Sk23 (fp) till skattesänkning väsentligt bättre förutsättningar för avtal på låg nominell nivå än propositionens förslag.

Utskottet konstaterar också att motion Fi11 (fp) innehåller ytterligare förslag som leder till en bättre balans mellan produktion och efterfrågan i ekonomin. Produktionen kan förväntas öka på grund av stimulanserna för förvärvsarbete för personer över 65 år. Efterfrågan kan förväntas dämpas något på grund av förslagen om stimulanser till hushållens sparande och de andra åtgärder som föreslås i motion Fi11 (fp). Sammantaget leder detta till en bättre samhällsekonomisk balans redan under år 1989.

Utskottet tillstyrker med det anförda motion Sk23 (fp) yrkande 1.

## 7. Inkomstskatten för år 1989

Gunnar Björk och Gunilla André (båda c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Utskottet anser i likhet med vad" och slutar med "föreslagna marginalsattesänkningarna" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anføres i såväl propositionen som i flera av motionerna att det centrala problemet för den svenska ekonomin för närvarande är att pris- och löneökningarna är högre i Sverige än i omvärlden. En justering av inkomstskatteskalen innebärande marginalsattesänkningar tillsammans med generell skattereduktion för alla skulle kunna underlätta för parterna på arbetsmarknaden att träffa överenskommelser om löneök-

ningar på en relativt låg nivå, som likväl ger en real ökning av inkomsterna efter skatt och med hänsyn tagen till inflationen.

Om den föreslagna marginalskattesänkningen i sin helhet skulle finansieras genom höjningar av andra skatter, skulle det påverka prisnivån och därmed driva på kostnadsutvecklingen ytterligare samtidigt som det reala utbytet för löntagarna av inkomstskattesänkningen skulle falla bort. Utskottet anser därför med stöd av vad som anförs i propositionen och i flera motioner att skatteutskottet i dagsläget bör avstå från att ange finansieringsvägar för de föreslagna marginalskattesänkningarna.

*dels* att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Vad gäller" och slutar med "utskottets ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Vad gäller marginalskattesänkningens storlek finns det som utskottet ser det inte anledning att förorda en större marginalskattesänkning än den som föreslås i propositionen. För att motverka de negativa fördelningspolitiska effekterna av förslaget, främst i de lägsta inkomstskikten, bör emellertid en generell skattereduktion om 1 000 kr. införas på det sätt som föreslås i motion Sk26 (c). Därigenom minskar de fördelningspolitiska spänningarna och risken för kraftiga kompensatoriska löneökningsskrav.

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motionen att den generella skattereduktionen bör finansieras på följande sätt: Oljeskatten bör höjas med ytterligare 300 kr./m<sup>3</sup> olja (3,6 miljarder kronor) och en motsvarande höjning av kolskatten (0,8 miljarder kronor). Vidare bör en uranskatt införas (2 miljarder kronor) och en likvärdig beskattning av värme och el vid kondenskraftproduktion genomföras (1 miljard kronor).

Genom förslagen åstadkoms en viss finanspolitisk åtstramning samtidigt som inkomstskatten sänks och förnyelsen av vårt energisystem främjas.

Vad utskottet anfört innebär att utskottet från sina utgångspunkter tillstyrker motion Sk26 (c) yrkandena 1 och 2.

## 8. Inkomstskatten för år 1989

Hans Petersson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "I propositionen föreslås inte" och slutar med "utskottets ställningstagande" bort ha följande lydelse:

I propositionen anges att syftet med skatteförslaget är att bromsa höga löneökningar och stärka industrins konkurrenskraft.

Kännetecknande för alla omläggningar av skatteskalen under 1980-talet har varit att höginkomsttagare har gynnats. Skatteomläggningarna förutsatte att höginkomsttagare skulle visa återhållsamhet med lönekrav. Någon större sådan återhållsamhet har dessa emellertid inte visat, och därmed har tendenserna till ökade inkomstklyftor förstärkts.

Samtidigt som omläggningen av skatteskalorna har gynnat höginkomsttagarna har det under 1980-talet skett en mycket snabb förmögenhetstillväxt i företagssektorn och bland de hushåll som har kunnat göra placeringar på finans- och kapitalmarknaden. Detta har medfört att inkomst- och förmögenhetsklyftan har vuxit under 1980-talet.



Utskottet anser att regeringen i sin strävan att dämpa inflationen alltför ensidigt betonar lönebildningens roll.

Utskottet anser att skattepolitiken måste ses i ett fördelningsperspektiv. Hela skattesystemet är dock föremål för utredningar, som förväntas lägga fram förslag under våren 1989. Det kan därför finnas skäl att avvakta med större skattepolitiska förändringar under hösten 1988.

En enkel reform och beslut om en skattereduktion för 1989 bör dock kunna tas. Genom en skattereduktion i enlighet med förslag i motion Sk21 (vpk) tillgodoses några av de intentioner som regeringen redovisar i sin proposition, bl.a. angående visst utrymme för lägre löneökningkrav. Samtidigt är motionärernas förslag fördelningspolitiskt positivt för låg- och normalinkomsttagare. Förslaget påverkar inte heller underskottsavdragen för normalinkomsttagare som bor i egna hem, och förslaget ger fullständig handlingsfrihet för skattepolitiken under kommande år.

Utskottet tillstyrker därför från sina utgångspunkter motion Sk21 (vpk) yrkandena 1, 2 och 3.

## 9. Inkomstskatten för år 1989

Carl Frick (mp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Utskottet anser i likhet med vad" och slutar med "föreslagna marginalsattesänkningarna" bort ha följande lydelse:

De centrala problemen i svensk ekonomi är de som har att göra med vår levnadsstils inflytande på miljö och framtid. De åtgärder som nu beslutas har långsiktiga konsekvenser för våra livsförutsättningar. Det är därför av avgörande strategisk betydelse för de kommande generationernas möjligheter att få goda och drägliga liv att vi nu anpassar vår ekonomiska politik till vad natur och människor tål.

Att då som regeringen föreslå åtgärder som får till följd att konsumtionen i landet ökar motverkar det som vi borde arbeta för.

Marginalsattesänkningar som i första hand gynnar höginkomsttagare kan komma att medföra omfattande kompensationskrav från dem som inte gynnas, och då drivs inflationsspiralen ännu ett steg vidare.

Målet för finanspolitiken måste vara att försöka dämpa den totala materiella förbrukningen som drabbar naturen. Dämpningen måste göras på ett socialt acceptabelt sätt så att utsatta grupper inte kommer ännu mera i kläm. Utsatta grupper är också de som oftast drabbas av dålig arbetsmiljö och dålig yttre miljö.

*dels* att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Behovet av" och slutar med "utskottets ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att marginalsatten inte skall sänkas för höginkomsttagare för närvarande. Ur fördelningsynpunkt måste det vara riktigare att se till att höja grundavdraget så att deltidsarbetande och låginkomsttagare kan gynnas.

Däremot godtar utskottet den utvidgning av det första intervallet som föreslås i propositionen. Därigenom ges också inkomsttagare med mellan 70 000 och 75 000 kr. en viss skattesänkning.

Utskottet tillstyrker således motionerna Sk24 (mp) yrkandena 1 och 3 samt Sk21 (vpk) yrkande 2. Det innebär att utskottet avstyrker motionerna Sk19 (m) yrkande 2, Sk21 (vpk) yrkandena 1 och 3, Sk23 (fp) yrkande 1 samt Sk26 (c) yrkandena 1 och 2.

## 10. Automatiskt inflationsskydd

Anne Wibble (fp), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Inger René (m) och Margareta Jonback (fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "av skatteutskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att skatteskalen måste anpassas till inflationsutvecklingen. En sådan anpassning måste omfatta hela skatteskalen eftersom många inkomsttagare annars får höjd marginalskatt. I enlighet med vad som föreslås i motion Sk23 (fp) bör sålunda det automatiska inflationsskyddet återinföras. Finansutskottet anser därför att yrkande 2 i denna motion bör biträdas av skatteutskottet.

## 11. Skattepolitikens allmänna inriktning

Rune Rydén, Filip Fridolfsson och Inger René (alla m) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Även de frågor" och som slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

De frågor om *skattepolitikens allmänna inriktning* på längre sikt som tas upp i motionerna Sk19 (m) och Sk26 (c) är visserligen föremål för överväganden i de arbetande skatteutredningarna. Utskottet anser emellertid det vara angeläget för riksdagen att redan nu ange riktlinjerna för en sådan skattereform. De förslag som framförs i motion Sk26 (c) är dock inte tillräckligt långtgående. Mot denna bakgrund förordar finansutskottet att yrkande 1 i motion Sk19 (m) tillstyrks av skatteutskottet.

## 12. Skattepolitikens allmänna inriktning

Anne Wibble och Margareta Jonback (båda fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Även de frågor" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

I motion Sk23 (fp) hävdas att en rejäl skattereform med kraftigt sänkta marginalskatter är nödvändig. Ambitionen bör därvid vara att marginalskatten för de flesta heltidsarbetande inte skall överstiga 40 % och i inget inkomstläge vara högre än 50 %.

Finansutskottet vill föreslå skatteutskottet att med anledning av vad som anförs i motionerna Sk19 (m) yrkande 1 och Sk26 (c) yrkande 3 utforma riktlinjer för de kommande årens skattepolitik i enlighet med vad utskottet här anfört.

### 13. Skattepolitikens allmänna inriktning

1988/89:FiU1y

Gunnar Björk och Gunilla André (båda c) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Även de frågor" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Enligt finansutskottets mening bör skattepolitiken under de närmaste åren ges en sådan allmän inriktning att arbete och hushållning stimuleras. I enlighet härmed bör skatten på arbete lindras, skatten på ändliga naturresurser skärpas och avgifter införas på miljöförstörande verksamhet. Skattesystemet bör också bidra till att stimulera hushållssparandet. Centern anser att regeringen motarbetat aktiva insatser på det sparpolitiska området.

För att motverka kompensationsstänkande bör nödvändiga marginalskattesänkningar kombineras med fördelningspolitiska insatser som kan bidra till att åtgärderna vinner allmän tilltro och respekt. Det är som utskottet ser det också angeläget att man kan upprätthålla en grundläggande samhällsservice och rättvisa villkor för människor i landets olika delar. För att åstadkomma regional utjämning bör skattepolitiken kompletteras med en förstärkt kommunal skatteutjämning.

Enligt utskottets mening bör den nu sittande inkomstskatteutredningen arbeta med detta syfte. Finansutskottet vill i enlighet härmed föreslå skatteutskottet att med anledning av vad som anförs i motionerna Sk19 (m) yrkande 1 och Sk26 (c) yrkande 3 biträda det i den sistnämnda motionen framförda förslaget till inriktning och mål för det fortsatta reformarbetet på det skattepolitiska området.

### 14. Skattepolitikens allmänna inriktning

Carl Frick (mp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Inkomstskatten för år 1989 som börjar med "Även de frågor" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte dela den *allmänna inriktning av skattepolitiken* på längre sikt som föreslås i motionerna Sk19 (m) och Sk26 (c). Skattepolitikens allmänna inriktning måste vara sådan att den gynnar hushållning med både allmänna och förnybara resurser. Vidare måste skattepolitiken ses som ett viktigt fördelningspolitiskt instrument för att se till att inte de sämst ställda i samhället får det sämre.

Utskottet avstyrker därför motionerna Sk19 (m) yrkande 1 och Sk26 (c) yrkande 3.

### 15. Extra avdrag för folkpensionärer

Anne Wibble (fp), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Inger René (m) och Margareta Jonback (fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Extra avdrag för folkpensionärer som börjar med "En utgångspunkt" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag innebär att skatten höjs för ett stort antal pensionärer. Højningen sker i flera inkomstskikt och blir i vissa inkomstlagen nära

1 300 kr. En skatthöjning för dessa grupper kan emellertid inte accepteras av utskottet. 1988/89:FiU1y

Propositionens förslag innebär inte heller någon varaktig lösning på frågan om pensionärernas orimliga margineffekter, vilket framgår av motion Sk19 (m). Om några år skulle margineffekterna återigen ligga kring eller strax över 100 %. Det kan inte accepteras.

Utskottet är väl medvetet om svårigheterna att konstruera en avtrappning som löser problemen med det nuvarande systemet. Frågan om pensionärernas margineffekter måste lösas i ett sammanhang utan skatthöjningar för stora grupper av pensionärer. Den bör behandlas i den nu arbetande inkomstskatteutredningen. I avvaktan härpå får nuvarande system vara kvar. Utskottet anser således att skatteutskottet bör tillstyrka motionerna Sk19 (m) yrkande 3 och Sk23 (fp) yrkande 3.

## 16. Extra avdrag för folkpensionärer

Gunnar Björk och Gunilla André (båda c) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Extra avdrag för folkpensionärer som börjar med "Det leder" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Förslaget innebär om man ser det isolerat att skatten höjs i några intervall, men tillsammans med en generell skattereduktion, som föreslås i motion Sk26 (c), kan resultatet ändå accepteras av utskottet. Om dessutom innehav av förmögenhet inte längre beaktas vid fastställande av extra avdrag blir margineffekterna av kapitalavkastning betydligt rimligare än för närvarande.

Vad utskottet anfört innebär att utskottet från sina utgångspunkter tillstyrker motion Sk26 (c) yrkande 5.

## 17. Extra avdrag för folkpensionärer

Hans Petersson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Extra avdrag för folkpensionärer som börjar med "En utgångspunkt" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag innebär att skatten höjs för ett stort antal pensionärer. Eftersom deras möjligheter att kompensera sig på annat sätt är mycket små anser utskottet att förslaget inte bör genomföras. De kommer inte heller att få del av de omfattande marginalsattesänkningar som föreslås i propositionen. Utskottet ställer sig därför mycket tveksamt till förslagets fördelningspolitiska effekter.

Hela inkomstskattesystemet är föremål för en total översyn vari också ingår att lösa problemet med beskattningen av pensionärer. Det förefaller därför olämpligt att gå in och ändra på avtrappningsregler och liknande innan detta arbete är avslutat. Ett enklare sätt att tillfälligt lösa marginalproblemet vore att införa ett tjänsteavdrag på t.ex. 10 000 kr.

Utskottet avstyrker således från sina utgångspunkter propositionens förslag i denna del, vilket innebär att skatteutskottet bör tillstyrka motion Sk20 (vpk) yrkandena 1 och 4.

## 18. Förmögenhetsinnehav och extra avdrag

Anne Wibble (fp), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Gunilla André (c), Inger René (m) och Margareta Jonback (fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Extra avdrag för pensionärer som börjar med "Att såsom" och slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

I motionerna Sk19 (m), Sk23 (fp) och Sk26 (c) yrkas att förmögenhetsinnehav inte skall påverka storleken av det extra avdraget. I motion Sk20 (vpk) krävs att förmögenhet som härrör från innehav av eget hem eller fritidshus inte skall påverka det extra avdragets storlek.

De nuvarande reglerna om avtrappning av det extra avdraget vid förmögenhetsinnehav leder som framgår av propositionen till orimliga marginaleffekter på kapitalavkastning. Propositionens förslag till förändringen innebär inte särskilt långtgående förbättringar. Det enda rimliga enligt utskottets uppfattning är att avskaffa avtrappningen gentemot förmögenheten. Därigenom likställs pensionärer med andra inkomsttagare vad avser skatten på sparbelopp.

Utskottet anser således att skatteutskottet bör tillstyrka motionerna Sk19 (m) yrkande 4, Sk22 (c) yrkande 1, Sk23 (fp) yrkande 4 och Sk26 (c) yrkande 7.

## 19. Kommunalt bostadstillägg

Anne Wibble (fp), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Gunilla André (c), Inger René (m) och Margareta Jonback (fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Extra avdrag för pensionärer som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker propositionens förslag att de *kommunala bostadstilläggen* (KBT) inte skall reduceras för ålderspensionärer som har arbetsinkomster. Avsikten är att uppmuntra även personer över 65 år till fortsatt förvärvsarbete genom att marginaleffekten minskas från över 90 % till 60 %.

Utskottet ser emellertid inte något skäl till att undanta äldre egenföretagare, hantverkare eller jordbrukare från möjligheten att göra fortsatta arbetsinsatser med rimliga ersättningar utan konfiskatoriska marginaleffekter. Inkomster av rörelse och jordbruk bör således jämföras med inkomst av tjänst vid fastställande av KBT. Utskottet anser också att förmögenhetsinnehavet inte skall få ha någon inverkan på KBT.

Utskottet anser således att skatteutskottet bör tillstyrka motionerna Sk19 (m) yrkandena 5 och 7, Sk22 (c) yrkande 2 och Sk26 (c) yrkande 6.

## 20. Folkpensionens storlek

Gunnar Björk (c), Carl Frick (mp) och Gunilla André (c) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Extra avdrag för pensionärer som börjar

med "I motionerna Sk24" och slutar med "av skatteutskottet" bort ha följande lydelse:

I motionerna Sk24 (mp) och Sk26 (c) tas frågan om folkpensionernas storlek upp. Detta är en fråga som är väl så viktig som frågan om pensionärernas extra avdrag. Enligt utskottet är värdet av folkpensionerna och pensionstillskotten alltför låga. Många pensionärer tvingas trots att de är gamla och slitna att ta ett deltidsarbete för att få ekonomin att gå ihop. Utskottet anser därför att skatteutskottet med bifall till motion Sk24 yrkande 4 och med anledning av motion Sk26 (c) yrkande 7 skall föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad finansutskottet här anfört om behovet av att höja folkpensionen.

## 21. Uttaget av preliminär B-skatt

Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Gunilla André (c) och Inger René (m) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Uttaget av preliminär B-skatt som börjar med "Uppbörderna av B-skatt" och slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Utskottet får för sin del anföra följande. Den uppmjukning som regeringen föreslår i fråga om tillämpningen av reglerna för debitering av preliminär B-skatt är visserligen ett steg i rätt riktning. Förslaget är emellertid krångligt och inte tillräckligt långtgående. Enligt utskottets mening bör man i stället återgå till tidigare gällande principer, vilka innebar att preliminär B-skatt togs ut med ett belopp motsvarande den slutliga skatten för föregående år såvida inte den skattskyldige själv hade avlämnat preliminär självdeklaration. Finansutskottet vill med hänsyn härtill föreslå skatteutskottet att på denna punkt avstyrka propositionens förslag samt biträda den mening som kommer till uttryck i motion Sk19 (m) yrkande 9.

## 22. Uttaget av preliminär B-skatt

Anne Wibble och Margareta Jonback (båda fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Uttaget av preliminär B-skatt som börjar med "Uppbörderna av B-skatt" och slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Riksskatteverket (RSV) har undersökt hur väl uppbörden av preliminär B-skatt stämmer överens med den slutligt debiterade skatten. Som en följd härav har verket föreslagit att uttaget av preliminär B-skatt skall begränsas till 110 % för fysiska personer och dödsbon. För övriga juridiska personer bör enligt RSV:s mening uttaget vara oförändrat 120 %.

Finansutskottet finner för sin del att RSV:s förslag i fråga om fysiska personer och dödsbon är väl avvägt. Preliminär B-skatt bör således enligt schablonregeln tas ut med 110 % för fysiska personer och dödsbon. För övriga juridiska personer har man visserligen kunnat konstatera ett underuttag av preliminär B-skatt. Enligt utskottets mening torde emellertid detta hänga samman med att många juridiska personer upprättar preliminära deklARATIONER och därför i praktiken inte taxeras enligt schablonen 120 %.

Om schablonen sätts till 110 % även för denna kategori skattskyldiga torde man emellertid automatiskt uppnå en bättre överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt, och ett mindre antal skulle begära jämkning av det debiterade beloppet. Av denna anledning vill utskottet i motsats till RSV och regeringen föreslå att preliminär B-skatt för såväl fysiska som juridiska personer debiteras med ett belopp som motsvarar 110 % av den slutliga skatten året före inkomståret. Utskottet tillstyrker därmed från sina utgångspunkter motion Sk23 (fp) yrkande 7 och avstyrker propositionen i motsvarande del.

### 23. Avgift på fyllnadsinbetalningar

Anne Wibble (fp), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m), Inger René (m) och Margareta Jonback (fp) anser att den del av utskottets yttrande under avsnittet Avgift på fyllnadsinbetalningar som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "och Sk25 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för egen del framhålla följande. Såsom påpekas i några motioner framstår det som orimligt och för det allmänna rättsmedvetandet direkt stötande att ta ut en kvarskatteavgift redan innan det föreligger skyldighet att avlämna självdeklaration. Många skattskyldiga kan på ett så tidigt stadium ha svårt att överblicka vilken slutlig skatt de skall erlägga, inte minst eftersom de då ännu inte erhållit alla kontrolluppgifter för deklarationen. Enligt utskottets mening bör de som på ett korrekt sätt och vid föreskriven tidpunkt fullgör sin deklarationsskyldighet alltid kunna göra en fyllnadsinbetalning utan att påföras särskild avgift. För fysiska personer bör därför inte heller i fortsättningen några kvarskatteavgifter utgå före den 30 april året efter inkomståret.

Vad finansutskottet här anfört innebär att utskottet för sin del inte är berett att biträda propositionens förslag i denna del utan tillstyrker Sk19 (m) yrkande 10 och Sk23 (fp) yrkande 8 och Sk25 (m).

Frågor inom finansutskottets ansvarsområde .....	1
Samhällsekonomisk bakgrund .....	1
Inkomstskatten för år 1989 .....	2
Justering av inkomstskatteskalen .....	2
Automatiska inflationsskyddet .....	6
Skattepolitikens allmänna inriktning .....	6
Extra avdrag för folkpensionärer, m.m. ....	7
Extra avdrag .....	7
Förmögenhetsinnehav vid fastställande av det extra avdraget ...	8
De kommunala bostadstilläggen .....	8
Folkpensionens storlek .....	8
Uttaget av preliminär B-skatt .....	9
Avgift på fyllnadsinbetalningar .....	10
 <i>Avvikande meningar</i>	
1. Samhällsekonomisk bakgrund (m, fp) .....	11
2. Samhällsekonomisk bakgrund (c) .....	12
3. Samhällsekonomisk bakgrund (vpk) .....	12
4. Samhällsekonomisk bakgrund (mp) .....	13
5. Inkomstskatten för år 1989 (m) .....	13
6. Inkomstskatten för år 1989 (fp) .....	14
7. Inkomstskatten för år 1989 (c) .....	15
8. Inkomstskatten för år 1989 (vpk) .....	16
9. Inkomstskatten för år 1989 (mp) .....	17
10. Automatiskt inflationsskydd (m, fp) .....	18
11. Skattepolitikens allmänna inriktning (m) .....	18
12. Skattepolitikens allmänna inriktning (fp) .....	18
13. Skattepolitikens allmänna inriktning (c) .....	19
14. Skattepolitikens allmänna inriktning (mp) .....	19
15. Extra avdrag för folkpensionärer (m, fp) .....	19
16. Extra avdrag för folkpensionärer (c) .....	20
17. Extra avdrag för folkpensionärer (vpk) .....	20
18. Förmögenhetsinnehav och extra avdrag (m, fp, c) .....	21
19. Kommunalt bostadstillägg (m, fp, c) .....	21
20. Folkpensionens storlek (c, mp) .....	21
21. Uttaget av preliminär B-skatt (m, c) .....	22
22. Uttaget av preliminär B-skatt (fp) .....	22
23. Avgift på fyllnadsinbetalningar (m, fp) .....	23